

Posouzení diplomové práce Kateřiny ZIKMUNDOVÉ

Vyjádření pasívní perspektivy v současné francouzštině

Ústav románských studií
Filozofická fakulta UK
Akademický rok 2014 / 2015

vedoucí práce: PhDr. H.Loucká, CSc.
oponent: PhDr. O.Nádvorníková, PhD.

Cílem předkládané diplomové práce je vymezení pasívní perspektivy a charakteristika jejích výrazových prostředků ve francouzštině s následným rozbohem funkcí pasívních konstrukcí v různých typech textů rozdílných komunikativních oblastí.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části při vymezení pasívní perspektivy postupuje autorka od Mathesia k Danešovi a finálně pojímá pasívní perspektivu ve shodě s Danešem jakožto hierarchizaci sémantické struktury věty, signalizující, ve shodě s Mathesiem, že jistý jev v centru pozornosti mluvčího je zasažen dějem odjinud.

V charakteristice výrazových prostředků pasívní perspektivy ve francouzštině, autorka, ve srovnání s češtinou, uvádí možnosti češtiny vyjádřit pasívní perspektivu (PP) díky flexi aktivní i pasívní predikací; u francouzského jazyka typologicky odlišného pak uvádí možnosti vyjádření PP formou pasívní predikace, tj. pasívních konstrukcí opisného pasíva, reflexivního pasíva a zejména formami sekundárního pasíva. U obou jazyků uvádí a charakterizuje též konstrukce s nominálním pasívem (tj. se slovesy ve významu dostat / recevoir). Všechny typy pasívních konstrukcí zkoumá autorka v rovině morfosyntaktické, sémantické a textové.

Z hlediska sémantického se tyto konstrukce vyznačují odsunutím činitele na pozici komplementu, popř. jeho vytěsněním z větné struktury. To má dopad na textové funkce pasívních konstrukcí: pasivace sémantického objektu vede k jeho tematizaci ve výpovědi, umožňuje tematickou návaznost a udržení tematické linie s postupem informací od známého k novému.

- Pasívní konstrukce s činitelským doplněním navíc umožňují rématizaci činitele jeho odsunutím na informačně nejdůležitější pozici ve výpovědi.
- Pasívní konstrukce bez činitelského doplnění, velmi časté v odborných textech, umožňují soustředění pozornosti adresáta na proces či jeho výsledek; z hlediska komunikativního mluvčí z nějakých důvodů činitele neuvedl, ale velmi často rématickou pozici činitelského komplementu obsazují jiné okolnostní komplementy (místa, času, způsobu).
- Ze sekundárních forem pasíva uvádím především charakteristiku konstrukce nazvané podle Weinricha *passivation du partenaire* umožňující tematizaci

„recipienta“ (tj. syntaktického životného nepřímého předmětu). K charakteristice tohoto prostředku na str. 37 připomínám, že při pasivaci „recipienta“ je podmínkou nejenom tranzitivní sloveso a přítomnost přímého předmětu v pasivní konstrukci, ale právě životnost pasivovaného „recipienta“. Pozor: u ukázky 103/str. 37 se jedná o pasivaci objektu (COD) a nikoli „recipienta“; dále připomínám, že sekundární konstrukce pasivace objektu (COD) *se voir + participe passé* je stejně obvyklá a frekventovaná jako konstrukce *se voir + infinitiv*. – U ukázky 110/str. 42 pak není zřetelné, co autorka považuje v komentáři za část předcházejícího rématu, na niž navazuje téma *elles*.

- V rozboru konstrukcí s nominálním pasívem autorka postupuje od Grossovy charakteristiky k vlastním závěrům: nominální pasívum funguje obdobně jako opisné pasívum v sémantické i textové rovině.

V praktické části předkládá autorka analýzu 11 textů, z nichž 7 z oblasti publicistické (3 texty z černé kroniky, 4 texty zpráv a komentářů k aktuálním událostem v politickém dění). 4 texty reprezentují oblast odbornou, lingvistickou a medicínskou. Cílem rozboru je zjistit, ve kterých funkcích jsou zastoupeny pasivní konstrukce v textech různých komunikativních oblastí.

U publicistických textů se autorka zaměřila na texty různých médií od internetové verze týdeníku Paris Match, přes internetovou verzi deníku Le Figaro a deníku Le Monde k webu Le Point. V analýze je každý text uveden souhrnnou textovou charakteristikou a následně je rozebrán podle textových a sémantických funkcí pasivních konstrukcí uvedených v textu. V textech „z černé kroniky“ si všímá, že sémantická funkce pasíva umožňuje jazykově prezentovat oběti nehod, kriminálních činů jakožto „objekty“ zasažené dějem odjinud. U komentářů upozorňuje na textovou roli pasivních konstrukcí v rozvíjení tematické linie tematickou návazností a posunem informací od známého k novému.

V odborné oblasti zpracovala autorka 3 texty lingvistické (2 texty Weinrichovy z vysokoškolské učebnice, 1 Combettův text vědecký) a 1 text populárně naučný z oblasti reprodukční medicíny. Zejména u odborných textů autorka upozorňuje na frekventovaný syntaktický paralelismus umožňující adresátovi snazší orientaci v textu. Právě tak zaznamenává převážný výskyt pasivních konstrukcí bez činitelského doplnění umožňujících obsazení informačně důležitých pozic vpravo od slovesa komplementy okolností prezentovaného procesu. Z textových funkcí autorka konstatuje logické rozvíjení tématu lineární tematickou návazností charakteristickou pro explikativní texty, ale též návazností konstantním tématem posunující nové informace k témuž tématu.

Dotazy a připomínky:

str.9 – v poznámce 2 pod čarou je u *Mluvnice češtiny 3.Skladba*. nesprávně uvedeno autorství pouze F.Daneše a kol., ačkoli měli být uvedeni též Hlavsa a Grepl.

str.10/ ukázka 4 – *Olympic a été battu par Juventus*. Zde bych byla očekávala poznámku k terminologii, proč autorka nepoužívá termín „patient“, ale pasivizovaný objekt.

str.22/ ukázka 41 – proč je zde uvedeno v přehledu funkcí opisného pasíva též pasívum reflexivní?

str.29/ ukázka 73 – lineární tematická návaznost výpovědi (3) je založena na koreferenční anafoře, vyjádřené nominalizací a posesivní pronominalizací. Nejedná se tedy o návaznost derivovaným tematem.

Práci doprovází seznam odborné literatury autorů českých, frankofonních a severských z oblasti gramatiky, obecné lingvistiky a textové lingvistiky. Titul *Mluvnice češtiny 3.Skladba* měl být rovněž uveden pod autory.

Na závěr práce jsou připojena stručná resumé v češtině a francouzštině.

Diplomová práce K.Zikmundové je zdařilým příspěvkem ke studiu pasivní perspektivy a jejích výrazových prostředků v celé škále funkcí morfo-syntaktických, sémantických a textových. Autorka prokázala bezpečnou znalost problematiky a schopnost aplikace teoretických poznatků na analýzu konkrétního textového a jazykového materiálu.

Práce splňuje požadavky kladené na diplomovou práci, hodnotím ji známkou v ý b o r n ě a doporučuji k obhajobě.

V Praze, 3.června 2015

PhDr. Hana Loucká, CSc.
vedoucí diplomové práce